

FI Dnr 16-12527

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förslag till nya regler om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning

Sammanfattning

Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter om prövning av ägare, ägarlednings- och ledningspersoner i finansiella företag. Det handlar dels om nya föreskrifter som enbart gäller för kreditinstitut, dvs. banker och kreditmarknadsföretag, dels om nya föreskrifter som ska ersätta Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2009:3) om ägar- och ledningsprövning och som föreslås gälla för betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, konsumentkreditinstitut och bolåneinstitut. Dessutom föreslås nya allmänna råd som ska ersätta Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:50) om ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse.

Bakgrunden till förslagen är främst att Europeiska bankmyndigheten (Eba) genom kapitaltäckningsdirektivet¹ har fått bemyndigande att lämna förslag till tekniska standarder som reglerar vilka uppgifter en ansökan om auktorisation av kreditinstitut ska innehålla. De tekniska standarderna kommer bl.a. att ange vilken information som sökanden ska lämna in till tillsynsmyndigheten för att myndigheten ska kunna genomföra ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning vid auktorisationstillfället. Detta regleras i dag av Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning. Den Europeiska kommissionen förväntas sedermera fastslå de tekniska standarderna i en genomförandeförordning, vilket innebär att de blir direkt tillämpliga i Sverige. Genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet har även inneburit att ytterligare lagkrav har tillkommit, såsom kravet på styrelsens samlade kompetens i 3 kap. 2 § 5 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Finansinspektionen föreslår därför nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning för kreditinstitut för att undvika dubbelreglering och se till att föreskrifterna i övrigt överensstämmer med lagkraven. Eftersom förändringar även behöver göras i stora delar av de nuvarande föreskrifterna för ägar- och ledningsprövning – särskilt i bilagorna – föreslår Finansinspektionen att dessa upphävs, och att nya föreskrifter ges ut.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG.

De nya föreskrifterna och allmänna råden förväntas träda i kraft under hösten 2017. Exakt när det kommer ske beror på när de kommande tekniska standarderna träder i kraft och börjar gälla. I samband med att de nya föreskrifterna och allmänna råden träder i kraft kommer de nuvarande föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning och de allmänna råden om ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse att upphävas.

Innehåll

1	Utgångspunkter	4
1.1	Målet med regleringen	4
1.2	Nuvarande och kommande regelverk	5
1.3	Regleringsalternativ	7
1.4	Rättsliga förutsättningar	8
1.5	Ärendets beredning	9
1.6	Följdändringar	9
1.7	Ikraftträdandebestämmelser	9
2	Förslag till nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag	10
2.1	Föreskriftstexten	10
2.2	Ändringar i bilagorna 1a–1c	11
2.3	Ändringar i bilaga 2	13
2.4	Särskilt om frågorna som gäller anseende	13
2.5	Övriga övergripande frågor	14
3	Förslag till nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut	15
3.1	Inledning	15
3.2	Definitioner	16
3.3	Särskilt om styrelsens samlade kompetens i kreditinstitut	18
4	Förslag till nya allmänna råd	21
5	Förslagets konsekvenser	21
5.1	Allmänt om konsekvensutredningen	21
5.2	Konsekvenser för företagen	22
5.3	Konsekvenser för samhället och konsumenterna	25
5.4	Konsekvenser för Finansinspektionen	25

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

Som ett led i prövningen av om ett finansiellt företag ska få tillstånd att driva verksamhet bedömer Finansinspektionen om vissa ägare och ledningspersoner är lämpliga. Sådana prövningar görs även efter det att tillstånd har beviljats, t.ex. när någon förvärvar en större mängd aktier i det finansiella företaget eller om vissa befattningshavare i företaget byts ut. Det övergripande syftet med de föreslagna föreskrifterna är att Finansinspektionen ska ha tillgång till alla de uppgifter som behövs för att myndigheten ska kunna göra den lämplighetsprövning som krävs. Detta i sin tur syftar till att säkerställa att ägare till och ledningspersoner i de finansiella företagen är kvalificerade och lämpliga, och att de verkar för att rörelsen drivs enligt det regelverk som styr företagets verksamhet.

Finansinspektionens nuvarande föreskrifter (FFFS 2009:3) om ägar- och ledningsprövning gäller såväl vid auktorisationstillfället, dvs. när ett företag ansöker om tillstånd, som vid löpande ägar-, ägarlednings- och ledningsprövningar. Föreskrifterna gäller för ett stort antal företag, däribland kreditinstitut. Nu föreslår Finansinspektionen att dessa föreskrifter upphävs och ersätts av två nya föreskrifter: en som enbart rör kreditinstitut och en som rör vissa andra finansiella företag.

Anledningen till att Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter som enbart gäller för kreditinstitut är kommande riktlinjer och tekniska standarder från Europeiska bankmyndigheten (Eba) och Europeiska kommissionen (kommissionen). De riktlinjer som i dag finns för kreditinstituten är bl.a. Ebas riktlinjer om lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare². Dessa riktlinjer kommer att upphävas i samband med att reviderade, mer omfattande riktlinjer förväntas antas under våren 2017. Samtidigt förväntas även kommissionen fatta beslut om nya tekniska standarder om auktorisationer av kreditinstitut efter förslag från Eba. Dessa tekniska standarder kommer bl.a. att reglera vilken information som ska begäras in för att genomföra ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning vid auktorisationstillfället. De kommande tekniska standarderna om auktorisationer av kreditinstitut kommer att införas i form av en genomförandeförordning. En sådan förordning gäller som lag i Sverige när den trätt i kraft. De nuvarande föreskrifterna kommer därför inte längre kunna omfatta de ägar-, ägarlednings- och ledningsprövningar som sker vid auktorisationstillfället för kreditinstitut, eftersom det skulle innebära en dubbelreglering. Det innebär även att Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:50) om ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse, som anger vad en ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse bör innehålla, till stora delar kommer att behöva göras om.

² EBA/GL/2012/06.

De nya föreskrifterna för kreditinstitut (nedan kallade föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut) kommer således endast att omfatta löpande ägarprövningar och förändringar i kreditinstitutens ledningskrets. Eftersom den bedömning som görs av Finansinspektionen vid dessa prövningar inte nämnvärt skiljer sig från den som görs vid auktorisationstillfället, föreslås att även föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut anpassas efter de mer detaljerade informationskrav som föreslås i de tekniska standarderna från Eba. Förutom att Finansinspektionen genom de nya föreskrifterna kommer att kräva mer detaljerad information än tidigare, kommer inte den efterföljande prövning som Finansinspektionen gör av nya ägare, ägarlednings- eller ledningspersoner att förändras.

Utöver det som nämns ovan har Finansinspektionen under en tid sett behov av att genomföra ett antal generella ändringar i de nuvarande föreskrifterna, framför allt för att göra bilagorna till föreskrifterna tydligare och enklare för företagen att använda. Eftersom Finansinspektionen även eftersträvar att, så långt det är möjligt, ha liknande blanketter för samma prövning inom Finansinspektionens alla rättsområden är det viktigt att föreskrifterna för ägar- och ledningsprövning överensstämmer med de ändringar av ägar- och ledningsprövningsföreskrifterna som gjordes på försäkringsområdet när Solvens 2 genomfördes i svensk rätt.³ Med hänsyn till dessa förändringar har Finansinspektionen bedömt att det är mest ändamålsenligt att upphäva de nuvarande föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning och ge ut nya föreskrifter för övriga institutstyper. Dessa föreskrifter föreslås få namnet Finansinspektionens föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag (nedan kallad föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag).

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

Regler om prövning av ägare, ägarlednings- och ledningspersoner i kreditinstitut finns i dag i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). Motsvarande regler för betalningsinstitut återfinns i lagen (2010:751) om betaltjänster (LBT), för institut för elektroniska pengar i lagen (2011:755) om elektroniska pengar (LEP), för konsumentkreditinstitut i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (LVK), samt för bolåneinstitut i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter (LVB). Samtliga nu nämnda lagar hänvisar till 14 kap. LBF vad gäller ägarprövningar⁴.

Enligt 14 kap. 2 § LBF ska Finansinspektionen ge tillstånd till ett förvärv som innebär ett kvalificerat innehav om förvärvaren bedöms vara lämplig att utöva

³ Se Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse med tillhörande bilagor.

⁴ Se 2 kap. 8 § LBT, 3 kap. 4 § LEP, 10 § LVK och 2 kap. 6 § LVB.

ett väsentligt inflytande över ledningen i ett kreditinstitut och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt.

Av 3 kap. 2 § 4 LBF framgår att den som ska ingå i styrelsen för ett kreditinstitut, eller vara verkställande direktör eller ersättare för någon av dem, ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett kreditinstitut. Motsvarande regler för ledningsprövning finns i 2 kap. 3 § 5 LBT, 2 kap. 3 § 4 LEP, 6 § 4 LVK samt 2 kap. 2 § 4 LVB. För kreditinstitut finns ytterligare krav på styrelsen, som enligt 3 kap. 2 § 5 LBF även i sin helhet ska ha tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget. För betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, konsumentkreditinstitut och bolåneinstitut saknas sådana krav på samlad kompetens i styrelsen.

Vilka uppgifter som företagen ska lämna in vid ägar-, ägarlednings- och ledningsprövningar framgår i dag av Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning. Föreskrifterna gäller kreditinstitut, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar och konsumentkreditinstitut, och kommer inom kort även att omfatta bolåneinstitut⁵. Bilagorna till de nuvarande föreskrifterna har till stor del sin utgångspunkt i de riktlinjer för lämplighetsbedömning vid förvärv⁶ som utfärdades gemensamt av de tre europeiska tillsynsmyndigheterna i samband med förvärvsdirektivets⁷ ikraftträdande. Arbetet med en uppdatering av dessa riktlinjer har pågått under en längre tid och är nu i sitt slutskede. De nya riktlinjerna kommer precis som de förra att gälla för såväl kreditinstitut som för värdepappersföretag och försäkringsföretag.

Sedan 2012 finns även riktlinjer om lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare i kreditinstitut som Eba har utfärdat. Dessa riktlinjer håller för närvarande på att uppdateras och ska ersättas av nya riktlinjer under 2017.⁸ Förutom ytterligare förtydliganden av hur prövningen och bedömningen av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare bör göras, förväntas de nya riktlinjerna underlätta bedömningen av styrelsens samlade kompetens. Bland annat bifogas ett formulär till riktlinjerna som företagen bör fylla i när de bedömer den samlade kompetensen.

⁵ En ändring av föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning är beslutad inom ramen för det regelprojekt som är en del av genomförande av bolånedirektivet (FI Dnr 15-9011). Ändringen träder i kraft den 1 januari 2017.

⁶ Guidelines for the prudential assessment of acquisitions and increases in holdings in the financial sector required by Directive 2007/44/EC.

⁷ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2007/44/EG av den 5 september 2007 om ändring av direktiv 92/49/EEG och direktiven 2002/83/EG, 2004/39/EG, 2005/68/EG och 2006/48/EG vad gäller förfaranderegler och utvärderingskriterier för bedömning av förvärv och ökning av innehav inom finanssektorn.

⁸ Eba Guidelines on the assessment of the suitability of members of the management body and key function holders under Directive 2013/36/EU.

Av artikel 8 i kapitaltäckningsdirektivet⁹ framgår att Eba ska ta fram förslag till tekniska standarder om vad en ansökan om tillstånd ska innehålla och mallar för detta, samt tekniska standarder som ska specificera kraven på kvalificerade ägare till kreditinstitut. Kommissionen ska sedan besluta om de tekniska standarderna. Dessa tekniska standarder skulle enligt samma artikel ha varit på plats senast den 31 december 2015. Arbetet har försenats och de tekniska standarderna beräknas i stället vara klara att antas av kommissionen under våren 2017. Som förslaget ser ut innehåller de tekniska standarderna bestämmelser om vilken information sökanden ska lämna för ledningsprövning, ägarprövning och ägarledningsprövning vid auktorisationstillfället.

1.3 Regleringsalternativ

Finansinspektionen har bemyndigande att ta fram föreskrifter som reglerar de berörda företagens ansökningar och anmälningar av ägare, ägarlednings- samt ledningspersoner. Föreskrifter på detta område har för de berörda företagen funnits sedan 2009 och liknande föreskrifter finns även för exempelvis försäkrings- och fondföretag.

Det är viktigt att det underlag som Finansinspektionen får in från företagen innehåller all den information som Finansinspektionen behöver för sin prövning. Finansinspektionens bedömning är att det främjar effektiviteten för både Finansinspektionen och företagen om det finns bindande föreskrifter som tydligt anger vilka underlag och vilken information som krävs för att prövningen ska kunna genomföras. Om Finansinspektionen skulle välja att i stället ge ut allmänna råd på området skulle det riskera att skapa en större osäkerhet för företagen och leda till att Finansinspektionen får svårare att genomföra prövningarna.

Att det finns relevanta och tydliga regler för ägar- och ledningsprövningar främjar förtroendet för företagen och för marknaden i dess helhet samt bidrar till att skapa goda förutsättningar för finansiella företag att långsiktigt kunna uppfylla sina åtaganden. Finansinspektionen gör därför bedömningen att bestämmelser om vilka uppgifter som de berörda företagen ska lämna in vid ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning även i fortsättningen ska meddelas genom föreskrifter. Däremot ska inga föreskrifter lämnas om vilka uppgifter som ska begäras in vid auktorisationstillfället för att göra en ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i ett kreditinstitut, eftersom detta framöver kommer att regleras i en genomförandeförordning från kommissionen.

Finansinspektionen har även bemyndigande att ta fram föreskrifter om vilka upplysningar ett utländskt kreditinstitut, som har inrättat filial i Sverige, ska lämna till inspektionen för dess tillsynsverksamhet. Bemyndigande finns också

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG.

för vilka uppgifter en ansökan, anmälan eller underrättelse enligt LBF ska innehålla och vilka handlingar som samtidigt ska lämnas in till Finansinspektionen.¹⁰ Finansinspektionen har således även möjlighet att meddela föreskrifter för svenska kreditinstituts filialverksamhet utanför EES och för företag utanför EES som har filialverksamhet i Sverige.

Finansinspektionen har dock i detta regelprojekt valt att behålla bestämmelserna som allmänna råd och att inte föreslå bindande föreskrifter på detta område. För att kunna ta fram så bra föreskrifter som möjligt krävs en fördjupad kartläggning och genomgång av det regelbehov som finns på området. De berörda ärendena är väldigt ovanliga hos Finansinspektionen, vilket gör att underlaget som behovsanalysen skulle behöva grunda sig på är magert. Det har inte heller funnits utrymme inom ramen för detta projekt – vars syfte har varit att ta fram nya regler för ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning – att göra den fördjupade analys som skulle krävas. Om Finansinspektionen framöver skulle få indikationer på att de allmänna råden inte är tillräckliga, finns däremot inga hinder för att se över behovet av föreskrifter i ett separat regelprojekt.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Finansinspektionen får utfärda föreskrifter om de krav som ska gälla för deltagande i ledningen av ett kreditinstitut enligt 3 kap. 2 § första stycket 4 och 5 samt 14 kap. 2 § andra stycket LBF samt med stöd av bemyndigandet i 5 kap. 2 § 3 förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse.

Med stöd av bemyndigandet i 5 kap. 2 § 15 förordningen om bank- och finansieringsrörelse får Finansinspektionen även meddela föreskrifter för kreditinstitut om vilka upplysningar ett kreditinstitut, eller sådant utländskt kreditinstitut som har inrättat filial i Sverige, ska lämna till Finansinspektionen i dess tillsynsverksamhet.

För kreditinstitut får Finansinspektionen också, med stöd av bemyndigandet i 5 kap. 2 § 18 förordningen om bank- och finansieringsrörelse, föreskriva om vilka uppgifter– utöver vad som framgår av förordningen – en ansökan, anmälan eller underrättelse enligt LBF ska innehålla. Det gäller även vilka handlingar som samtidigt ska lämnas in till Finansinspektionen.

Motsvarande bemyndiganden för betalningsinstitut finns i 5 § 7 och 9 förordningen (2010:1008) om betaltjänster, för institut för elektroniska pengar i 6 § 9, 11 och 12 förordningen (2011:776) om elektroniska pengar samt för konsumentkreditinstitut i 6 § 1 och 3 förordningen (2014:397) om viss verksamhet med konsumentkrediter. För de nya bolåneinstituten finns motsvarande bemyndiganden i 12 § 1 och 12 förordningen (2016:1033) om verksamhet med bostadskrediter.

¹⁰ Se 5 kap. 2 § 15 och 18 förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse.

1.5 Ärendets beredning

Under arbetet med att ta fram de nya föreskrifterna konsulterade Finansinspektionen en extern referensgrupp, som bestod av representanter från Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening och Sparbankernas Riksförbund. Finansinspektionen har haft ett möte med den externa referensgruppen, då dagens föreskrifter med bilagor och kommande ändringar av Ebas regelverk diskuterades. På mötet diskuterades även den rutin för vissa ledningsprövningar och ägarledningsprövningar för kreditinstitut som Finansinspektionen införde i mars 2015 och som företagen har tillämpat sedan dess. Rutinen har inneburit att kreditinstituten i förekommande fall har lämnat in en blankett kallad 2.1 som gällt kravet på att styrelsen i sin helhet ska ha tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget.

1.6 Följdändringar

Eftersom Finansinspektionen föreslår att de nuvarande föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning ska upphöra att gälla kommer de hänvisningar till dessa föreskrifter som finns i andra föreskrifter att behöva ändras. Det gäller följande föreskrifter: Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2010:3) om betalningsinstitut och registrerade betaltjänstleverantörer, Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:49) om institut för elektroniska pengar och registrerade utgivare, Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2014:8) om viss verksamhet med konsumentkrediter samt de kommande föreskrifterna och allmänna råden (FFFS 2016:29) om verksamhet med bostadskrediter. I dessa föreskrifter ändras även begreppet ställföreträdare till ersättare som en följd av de ändringar som föreslås i de nya föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning (se avsnitt 2.1.1).

Hänvisningar till de nuvarande föreskrifterna finns även i Finansinspektionens allmänna råd om ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse. Dessa allmänna råd föreslås upphöra att gälla och ersättas av nya allmänna råd eftersom frågan om vad en ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse ska innehålla kommer att omhändertas av genomförandeförordningen från kommissionen. Mer om de nya allmänna råden finns nedan i avsnitt 4.

1.7 Ikraftträdandebestämmelser

De nya föreskrifterna och allmänna råden föreslås träda i kraft samtidigt som de tekniska standarderna börjar gälla, vilket enligt förslaget från Eba sker först sex månader efter att genomförandeförordningen har trätt i kraft. Ikraftträdandet förväntas i sin tur ske någon gång under senare delen av våren 2017.

Övergångsbestämmelser införs i föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag för understödsföreningar, som med

stöd av övergångsbestämmelserna i lagen (2010:2044) om införande av försäkringsrörelselagen (2010:2043) får fortsätta att driva sin verksamhet.¹¹

Utöver det föreslår Finansinspektionen inte några övergångsbestämmelser utan de nya kraven gäller från den dag de nya föreskrifterna träder i kraft. Ansökningar och anmälningar som kommit in före ikraftträdandet behöver inte kompletteras med de uppgifter som nu tillkommer. Däremot har Finansinspektionen, som alltid i denna typ av ärenden, möjlighet att begära in kompletteringar för det fall det anses nödvändigt.

När det gäller de ändringar som berör styrelsens samlade kompetens i kreditinstitut borde de berörda företagen redan göra en bedömning av denna, med tanke på att kravet på samlad kompetens funnits i LBF sedan den 2 augusti 2014. De bör sedan dess även ha följt Ebas riktlinjer om lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare. Någon ytterligare anpassningsperiod bedöms därför inte nödvändig.

2 Förslag till nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag

Finansinspektionen föreslår att Finansinspektionens föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag ska omfatta betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, konsumentkreditinstitut och bolåneinstitut.

2.1 Föreskriftstexten

Finansinspektionen föreslår att de nya föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag ska ha de nuvarande föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning som förlaga. Vad som främst kommer att skilja de nya föreskrifterna från de nuvarande är att kreditinstituten inte längre omfattas samt att bilagorna revideras, bl.a. för att överensstämja med de ändringar som gjordes på försäkringsområdet när Solvens 2 genomfördes i svensk rätt. Förslagen innebär även vissa förändringar när det gäller möjligheten att hänvisa till tidigare prövningar, och de hänvisningar som finns till föreskrifternas bilagor ändras med anledning av bilagornas nya utformning. Dessutom föreslås en ny fråga om skattetillägg och vissa justeringar i de befintliga frågorna om anseende. Vissa språkliga förändringar föreslås också, som att begreppet ställföreträdare byts ut mot ersättare, vilket närmare beskrivs i avsnittet nedan.

De nuvarande föreskrifterna är uppdelade på fysiska personer och juridiska personer. I beslutspromemorian till de nuvarande föreskrifterna anges att

¹¹ För mer information hänvisas till beslutspromemorian Ändringar i föreskrifter och allmänna råd med anledning av en ny försäkringsrörelselag (FFFS 2011:4–2011:36).

blanketten för juridiska personer även ska användas av utländska förvärvare som inte motsvarar en svensk juridisk person men inte heller är en fysisk person, t.ex. en trust.¹² Finansinspektionen anser att detta även ska gälla de nu föreslagna föreskrifterna.

2.1.1 *Ändring av begrepp*

Av 3 kap. 2 § 4 LBF framgår att den som ska vara verkställande direktör i ett företag, ledamot i företagets styrelse, eller *ersättare* för någon av dessa personer, ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen i ett kreditinstitut och även i övrigt vara lämplig för en sådan uppgift.¹³ Med ersättare ska här förstås styrelsesuppleant och vice verkställande direktör.

I 10 § föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning anges i dag att verkställande direktören eller dennes *ställföreträdare*, det vill säga den som ska tjänstgöra i stället för den verkställande direktören, ska prövas.¹⁴

Här saknas det därmed enhetliga begrepp vad gäller ersättare eller ställföreträdare för verkställande direktören, vilket innebär en risk för missförstånd. Det väsentliga är att den person som när som helst ska kunna ta över den verkställande direktörens uppgifter, med samma ansvar som den ordinarie verkställande direktören, prövas. Finansinspektionen anser att begreppen ersättare och ställföreträdare i det här sammanhanget kan likställas med varandra, men att ersättare är det mest lämpliga begreppet i de nya föreskrifterna eftersom det används i LBF. Finansinspektionen föreslår därför att begreppet ställföreträdare ska bytas ut mot ersättare i såväl föreskrifterna som i deras bilagor. Denna ändring föreslås även i de föreskrifter där följdändringar görs med anledning av att de nuvarande föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning upphävs (se avsnitt 1.6).

Vidare föreslås att begreppen förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan, som används i de befintliga bilagorna 1 a och b, ersätts med begreppet *styrelse*. Detta är i enlighet med de uttalanden som gjorts i förarbetena.¹⁵

2.2 **Ändringar i bilagorna 1a–1c**

2.2.1 *Hänvisningar till tidigare prövningar*

I 3 § Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning finns i dag möjlighet för företagen att beviljas undantag från att lämna viss information när det gäller ägarprövning och ägarledningsprövning.

¹² Se beslutspromemorian Föreskrifter om ägar- och ledningsprövning – motivering samt behovs- och konsekvensanalys, FI Dnr 09-3117, s. 11.

¹³ Se även 6 § första stycket 4 LVK, 2 kap. 6 § första stycket 4 resp. 2 kap. 3 § 4 LEP, och 2 kap. 2 § första stycket 4 resp. 3 kap. 2 § första stycket 4 LVB.

¹⁴ Frågan om ersättare för styrelseledamot är hanterad i föreskrifterna genom att styrelsesuppleant uttryckligen anges i punktlistan i 10 §.

¹⁵ Se prop. 2003/04:112 s. 47.

Anledningen till att undantagsmöjligheten finns är den proportionalitetsprincip som anges i förvärvsdirektivet och som ger Finansinspektionen rätt att medge undantag om kraven på information inte anses motsvara den nytta som Finansinspektionen har av informationen vid prövningen, eller om kraven inte anses vara anpassade till förvärvaren och till förvärvets art.

Därutöver finns det i 7 och 8 §§ Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning bestämmelser om förenklad ansökan som innebär att en förvärvare i vissa särskilt angivna fall kan undantas från att lämna in alla de upplysningar som framgår av bilagorna, om inte Finansinspektionen särskilt begär det. Det gäller t.ex. när förvärvaren är ett finansiellt företag som står under tillsyn inom EES. I dessa fall förutsätts en tillsynsmyndighet kunna förlita sig på den prövning som gjorts av en annan tillsynsmyndighet inom EES vad gäller förvärvarens anseende. De uppgifter i bilaga 1 b som en förvärvare inte behöver lämna in enligt 7 och 8 §§ är bilaga 1 c för ledningspersonerna i ägarbolaget, samt frågor om förvärvarens anseende i bilagorna 1 a och 1 b.

Finansinspektionen kan konstatera att undantagsmöjligheterna i 3, 7 och 8 §§, i flera fall i praktiken har försvårat i stället för att underlätta prövningen för den som är föremål för den. Det kan för det första vara oklart när och i vilket ärende personer tidigare har prövats och vilka uppgifter som lämnades in då. Det är inte heller ovanligt att det under ärendets gång uppdagas att någonting har inträffat sedan den senaste prövningen som gör att den tidigare informationen inte är identisk med den information som finns i dag. Finansinspektionen har mot bakgrund av nu nämnda situationer övervägt möjligheten att ta bort dessa undantag, men kommit fram till att de bör vara kvar med hänsyn till syftet med proportionalitetsprincipen i direktivet. I stället föreslås ett nytt stycke i såväl de nya föreskrifterna för vissa finansiella företag som i de nya föreskrifterna för kreditinstitut. I detta stycke framgår att undantag från att lämna uppgifter som lämnats i en tidigare ägar- eller ledningsprövning inte gäller om de tidigare lämnade uppgifterna blivit inaktuella eller visat sig vara felaktiga. I bilagorna införs en ruta där den som hänvisar till uppgifter om anseende i tidigare prövningar måste intyga att uppgifterna som lämnats tidigare fortfarande stämmer.

Att den som är föremål för prövning medges undantag från att lämna viss information betyder inte att denne undantas från prövning. Det är enbart uppgifterna om anseende och cv som inte behöver lämnas in på nytt. Finansinspektionen tar alltid – oavsett om personen har prövats tidigare eller inte – in uppgifter från Rikspolisstyrelsen, Bolagsverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och företag som erbjuder kreditupplysningar i samband med prövningen. Dessutom har Finansinspektionen alltid möjlighet att i särskilda fall begära in samtliga uppgifter.

2.3 Ändringar i bilaga 2

2.3.1 Hänvisning till tidigare prövning

I inledningen av nuvarande bilaga 2 till Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning framgår att en person som tidigare lämnat identisk information till Finansinspektionen i ett annat ärende kan hänvisa till detta ärende genom att uppge diarienummer och vilka uppgifter det gäller. Syftet med detta undantag är att underlätta den administrativa bördan för företagen genom att all information som lämnats in tidigare inte behövde lämnas in på nytt.

Finansinspektionen kan dock konstatera att undantaget inte har inneburit den administrativa lättnad för företagen som var syftet. Ofta hänvisas till ett felaktigt diarienummer eller inget diarienummer alls, eller till information som inte är identisk med tidigare inlämnade uppgifter eller tidigare information som var ofullständig. I själva verket har denna undantagsmöjlighet i vissa fall inneburit längre handläggningstider, eftersom ärendena ändå har behövts kompletteras för att den information som lämnats har varit inkorrekt eller ofullständig. Finansinspektionen föreslår därför att denna undantagsmöjlighet tas bort och att hela bilaga 2 ska fyllas i vid varje ledningsprövningsansökan.

2.4 Särskilt om frågorna som gäller anseende

I samtliga bilagor finns i dag frågor som syftar till att bedöma anseendet hos företagens befintliga eller presumtiva ägare, ägarlednings- och ledningspersoner. Finansinspektionen föreslår att dessa frågor justeras, främst språkligt men även till viss del innehållsligt.

2.4.1 Ny fråga om skattetillägg

I de befintliga bilagorna finns ingen direkt fråga om eventuella skattetillägg från Skatteverket, utan enbart en fråga om personen i fråga under de senaste fem åren varit (eller är) part i något skiljenämnds-förfarande, eller någon civilrättslig process eller förvaltningsprocess som rör skatt eller näringsverksamhet. Inom ramen för en ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning hämtar Finansinspektionen in uppgifter om skattetillägg och andra beslut från Skatteverket och begär därefter ofta in yttranden från de berörda företagen när skattetillägg uppdagas. Finansinspektionen anser att det vore både tydligare och effektivare att redan vid ansöknings- eller anmälningstillfället ställa en direkt fråga om eventuella skattetillägg till personen eller företaget som ska prövas. På så sätt får dessa redan från början möjlighet att uttala sig om omständigheterna kring skattetillägget, vilket bör leda till effektivare prövningar.

2.4.2 Övriga språkliga justeringar

Sedan nuvarande föreskrifter gavs ut 2009 har Finansinspektionen fått flera frågor från företagen om hur vissa delar av bilagorna ska fyllas i. Under handläggningen av ägar-, ägarlednings- och ledningsprövningsärenden har Finansinspektionen också märkt att företagen ofta missuppfattar någon fråga eller utelämnar information som ska finnas med. När en fråga missuppfattats eller när svar utelämnats behöver Finansinspektionen begära kompletteringar, vilket innebär att handläggningen tar längre tid samt innebär merarbete både för företagen och för Finansinspektionen.

För att i möjligaste mån undvika missförstånd har Finansinspektionen därför valt att förtydliga ett antal frågor. Det har t.ex. tydligare preciserats i vilka fall man ska ange om man blivit dömd för eller delgivits misstanke om brott. Dessutom framgår nu tydligare att frågan om man någon gång blivit avskedad från anställning även gäller liknande fall där man godtagit en uppgörelse om att lämna en anställning eller annat uppdrag. Vidare har frågor som tidigare löd ”ange om” ersatts med ja- eller nejfrågor. Vissa tidigare sammanslagna frågor som krävt två svar har separerats så att det tydligare framgår att det är flera frågor som ska besvaras.

Finansinspektionen vill också tydliggöra att ledningspersonens cv ska bifogas ansökan eller anmälan. Tidigare stod det meritförteckning, vilket inte är att likställa med ett cv i alla sammanhang. Finansinspektionen får relativt ofta be om kompletteringar när det gäller cv.

2.5 Övriga övergripande frågor

2.5.1 Vissa frågor stryks

I bilaga 1 a till Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning finns i dag en fråga om huruvida den som är föremål för prövning utgör en del av en konsoliderad situation. Eftersom en fysisk ägare inte kan utgöra en del av en konsoliderad situation föreslår Finansinspektionen att den frågan inte tas med i de nya föreskrifterna

När det gäller frågorna om kapitaltäckning i bilaga 1 a och 1 b har det tydliggjorts att dessa frågor inte är aktuella för konsumentkreditinstitut och bolåneinstitut.

2.5.2 Justering av formatet

Finansinspektionen föreslår även vissa förändringar i utformningen av bilagorna. Vissa rader ersätts t.ex. med boxar så att det blir större plats för de uppgifter som ska fyllas i. Numreringen av frågorna om anseende har av vissa upplevts som ologisk eller felaktig och har därför också justerats. Liknande ändringar gjordes inom ramen för arbetet med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse.

För mer information om de överväganden som gjordes i det projektet hänvisas till beslutspromemorian till Nya och ändrade regler för försäkringsföretag till följd av Solvens 2 (FI Dnr 10-9537).

3 Förslag till nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut

Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning som endast ska omfatta kreditinstitut.

3.1 Inledning

De föreslagna föreskrifterna utgår till stor del från föreskriftstexten i de nuvarande föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning. Det som främst skiljer dessa åt är att föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut endast kommer att gälla vid löpande ägar-, ägarlednings- och ledningsprövningar och inte vid tillståndsansökningar. En annan skillnad är att kreditinstituten, enligt LBF, omfattas av ett krav på att hela styrelsen ska ha tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget. Kreditinstituten måste därför göra en bedömning av styrelsens samlade kompetens varje gång styrelsens sammansättning ändras.

Ytterligare en skillnad är att bilagorna till de föreslagna föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut har anpassats efter de informationskrav som föreslås i de tekniska standarderna för auktorisationer av kreditinstitut vad gäller ägar-, ägarlednings- och ledningsprövningar. Detta har lett till att vissa nya informationskrav har införts och att vissa befintliga informationskrav har blivit mer detaljerade. Bland de nya informationskraven finns t.ex. vissa uppgifter som förvärvaren måste lämna om denne har sitt huvudkontor i ett land utanför EES, om förvärvaren är en trust eller om förvärvaren är ett företag för kollektiva investeringar eller en statsägd förmögenhetsfond. Enligt förslaget till tekniska standarder ska även ägare lämna in finansiell information om företag som denne styr eller äger¹⁶. Någon närmare precisering eller avgränsning gällande vad som menas med att ägaren ”styr eller äger” anges inte i Ebas förslag, men Finansinspektionen tolkar begreppet ”styr eller äger” som att personen åtminstone har ett kvalificerat innehav¹⁷ i företaget. Finansinspektionen föreslår därför ett krav på att sådan finansiell information ska lämnas in. Motsvarande information begärs redan i dag ofta in av Finansinspektionen i ägarprövningar, bl.a. för att det ska vara möjligt att bedöma ägarnas kapitalstyrka.

Vidare innebär anpassningen till de tekniska standarderna att presumtiva ägare och ledningspersoner måste uppge eventuella förbindelser med personer i

¹⁶ ”Financial information, including credit rating and publicly available reports on any undertakings directed or owned by the person”.

¹⁷ Enligt definitionen i 1 kap. 5 § 15 LBF.

politiskt utsatt ställning enligt definitionen i det fjärde penningtvättsdirektivet¹⁸. Frågorna om ägares, ägarlednings- och ledningspersoners anseende är även mer detaljerade än vad de är i de föreskrifter som rör andra finansiella företag än kreditinstitut.

Anpassningen till informationskraven i de tekniska standarderna görs för att säkerställa att Finansinspektionens prövning inte baseras på olika underlag beroende på om prövningen görs vid den inledande tillståndsprövningen eller vid ett senare tillfälle. De anpassningar som görs innebär också att det förslag till nya gemensamma riktlinjer för lämplighetsbedömning vid förvärv, som de europeiska tillsynsmyndigheterna troligtvis snart beslutar om, tas om hand i stor utsträckning. Detta eftersom informationskraven i de tekniska standarderna är mer långtgående än den information som bör lämnas enligt de föreslagna riktlinjerna.

Bortsett från de specifika bestämmelser som föreslås för att anpassa föreskrifterna till de mer detaljerade informationskraven i de tekniska standarderna, föreslås bilagorna till föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut likna de bilagor som föreslås till föreskrifterna om ägar- och ledningsprövning i vissa finansiella företag. De justeringar av dessa bilagor som föreslås ovan och de överväganden som Finansinspektionen där redogör för gäller alltså även förslagen i bilagorna till föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut.

I dagsläget finns endast ett förslag från Eba när det gäller de tekniska standarderna för auktorisation för kreditinstitut, och förslaget finns inte i svensk översättning. Detta kan medföra att föreskrifterna behöver justeras för att överensstämja med den slutliga utformningen av genomförandeförordningen. Om det blir fråga om mer omfattande ändringar kommer Finansinspektionen överväga behovet av en ny remittering i dessa delar.

3.2 Definitioner

3.2.1 *Ledningsorgan och styrelse*

I takt med att reglerna för prövningen av ägare och ledning i finansiella företag har harmoniserats alltmer inom EU har det tillkommit vissa nya begrepp för att benämna företagets högsta ledning och ledande befattningshavare.

¹⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG.

I artikel 91 i kapitaltäckningsdirektivet framgår det bl.a. att ledamöter i *ledningsorganet* alltid ska ha ett tillräckligt gott anseende samt tillräckliga kunskaper, färdigheter och erfarenhet för att kunna utföra sina plikter.

Av förarbetena till de bestämmelser som genomför kapitaltäckningsdirektivet framgår att begreppet ledningsorgan i första hand gäller styrelsen. Det konstateras emellertid att direktivet är utformat för att tillämpas inom EU med mycket skiftande bolagsrättsliga traditioner, vilket innebär att bestämmelserna om ledningsorgan i vissa fall får anses ta sikte på såväl styrelsen som den verkställande direktören. Vidare konstateras att det i enlighet med svensk lagstiftningstradition bör anges i varje enskilt fall om det är *styrelsen* eller *styrelsen och den verkställande direktören* som omfattas av respektive bestämmelse. Enligt samma princip syftar *styrelsen*, respektive *verkställande direktören*, inte på ersättare för dessa, såvida det inte särskilt anges.¹⁹ Dessa tolkningar gäller genomgående i de föreskrifter som nu föreslås.

3.2.2 Arbetstagarrepresentanter

Finansinspektionen har under åren fått flera frågor från företagen om huruvida arbetstagarrepresentanter omfattas av reglerna i LBF och av den prövning som Finansinspektionen gör av ledningspersoner.

Av förarbetena till de bestämmelser som genomför kapitaltäckningsdirektivet framgår att regeringen anser att de krav som ställs i artikel 91 bör kunna tillämpas även för arbetstagarledamöter.²⁰ Det får däremot inte innebära att det ställs krav som inverkar på arbetstagarorganisationernas rätt att utse arbetstagarrepresentanter i styrelsen enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Av 11 § lagen om styrelserepresentation för de privatanställda framgår att om inte annat följer av den lagen ska det som är föreskrivet i annan lag eller författning om styrelseledamot och styrelsesuppleant i ett företags styrelse tillämpas på arbetstagarledamöter och suppleanter för sådana ledamöter.

Av 8 kap. 2 § aktiebolagslagen framgår att om inte annat följer av lagen om styrelserepresentation för de privatanställda, samt lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner, ska arbetstagarrepresentanter vid tillämpningen av aktiebolagslagen jämföras med styrelseledamöter.

I LBF finns inga särskilda bestämmelser om arbetstagarrepresentanters roll i styrelsen. Utgångspunkten bör därför vara att en arbetstagarrepresentant är en styrelseledamot som omfattas av samma krav som övriga styrelseledamöter.

¹⁹ Se prop. 2013/14:228 s. 167.

²⁰ Se prop. 2013/14:228 s. 176.

Finansinspektionens bedömer att kraven som ställs på styrelseledamöter i ett kreditinstitut inte inverkar på arbetstagarorganisationernas rätt att utse arbetstagarrepresentanter på ett sådant sätt att samma krav inte skulle kunna ställas på arbetstagarrepresentanter. Finansinspektionens inställning är därför att arbetstagarrepresentanter ska omfattas av samma krav som en ordinarie styrelseledamot eller suppleant till denne. Det finns därför inte anledning att undanta arbetstagarrepresentanter från kraven på att lämna information enligt de föreslagna föreskrifterna.

När det gäller bedömningen av arbetstagarrepresentanten i förhållande till företagets samlade kompetens, se särskilt avsnitt 3.3.3 nedan.

3.3 Särskilt om styrelsens samlade kompetens i kreditinstitut

3.3.1 Regleringen av styrelsens samlade kompetens

Som nämnts ovan framgår det av artikel 91 i kapitaltäckningsdirektivet bl.a. att ledamöter i ledningsorganet alltid ska ha tillräckligt gott anseende, tillräckliga kunskaper, färdigheter och erfarenhet för att kunna utföra sina plikter. Det framgår dessutom att ledningsorganets sammansättning på ett adekvat sätt ska avspegla tillräckligt breda erfarenheter.

I svensk rätt har detta krav, som ofta benämns styrelsens samlade kompetens, införlivats genom 3 kap. 2 § 5 LBF där det framgår att ett svenskt företag ska få tillstånd att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse om styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget. Företaget ansvarar även löpande för att styrelsen har en tillräcklig samlad kompetens.

Med styrelse, respektive verkställande direktör, avses normalt inte ersättare för dessa såvida inte det särskilt anges, i enlighet med resonemanget ovan i avsnitt 3.2.1. I 3 kap. 2 § 5 står det uttryckligen *styrelsen*, vilket därmed utesluter den verkställande direktören, dennes ersättare samt styrelsesuppleanter enligt Finansinspektionens tolkning.

Finansinspektionen bedömer att den samlade kompetensen tillkommer som ytterligare ett krav, som läggs på det krav som redan finns för varje enskild styrelseledamot.

3.3.2 Utvärdering av nya rutiner

Sedan den 23 mars 2015 har Finansinspektionen tillämpat en rutin vid ledningsprövning och ägarledningsprövning som inneburit att företagen har fått lämna in ytterligare underlag i vissa av sina ansökningar eller anmälningar. Dessa underlag har dels bestått av en lämplighetsbedömning av den enskilde ledamoten vid ledningsprövning och ägarledningsprövning när ägaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag, dels av en

blankett om företagets bedömning av styrelsens samlade kompetens (blankett 2.1).

3.3.2.1 Företagens lämplighetsbedömning

Företagen bör göra en lämplighetsbedömning av varje ny ledamot i styrelsen enligt punkten 6 i Ebas riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare. Finansinspektionen begär som regel in denna bedömning från företagen i dag, och föreslår nu i bilaga 2 en bestämmelse om att behörig firmatecknare från företaget ska intyga att en sådan bedömning har gjorts. Förslaget innebär även att lämplighetsbedömningen ska bifogas anmälan. Samma tillägg föreslås i bilaga 1 c för de fall där företaget som ägarledningsprövningen avser är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag i ett finansiellt konglomerat.

3.3.2.2 Finansinspektionens prövning av den samlade kompetensen

Efter en utvärdering av arbetet med blanketten 2.1, om bedömning av styrelsens samlade kompetens, har Finansinspektionen bestämt att i fortsättningen inte tillhandahålla en separat bilaga som begärs in vid varje löpande ledningsprövningsärende i ett kreditinstitut. I de nya föreskrifterna föreslås dock en bestämmelse om att kreditinstituten ska vara skyldiga att bedöma styrelsens samlade kompetens varje gång en ledamot byts ut. Finansinspektionen föreslår också att behörig firmatecknare i bilaga 2 ska intyga att företaget har bedömt styrelsens samlade kompetens när anmälan gäller en ny styrelseledamot. Kreditinstituten tvingas därmed att vid varje ledningsförändring – i linje med Ebas riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare – utvärdera och bedöma den samlade kompetensen när ledamöter slutar och när man tillsätter nya.

Det föreslås däremot inget krav i de nya föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut på att företagets bedömning av den samlade kompetensen regelmässigt ska lämnas in vid varje ledningsprövningsanmälan. Finansinspektionen har ändå rätt att under ledningsprövningsärenden, eller inom ramen för den löpande tillsynen, ställa frågor om den bedömning av styrelsens samlade kompetens som företaget har gjort eller begära in bedömningen. Finansinspektionen kan också ha synpunkter på eller rikta kritik mot företagets bedömning av styrelsens samlade kompetens. Som hjälp vid bedömningen kan kreditinstituten lämpligtvis använda sig av de blanketter som Eba tillhandahåller i sina riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare.

Kreditinstitut, finansiella holdingföretag och blandade finansiella holdingföretag bör redan tillämpa Ebas riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare. LBF ställer dock

endast krav på samlad kompetens i styrelsen i kreditinstituten. Därför föreslår Finansinspektionen inte något liknande krav på intyg i bilaga 1 c för de fall företaget som ägarledningsprövningen gäller är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag.

3.3.3 *Suppleanter och arbetstagarrepresentanter*

Arbetstagarrepresentanter utses inte av bolagsstämman som andra styrelseledamöter, utan av arbetstagarorganisationen. Därav följer en begränsning för företagen att påverka vilka arbetstagarrepresentanter som väljs in i styrelsen, vilket också lett till en del frågor till Finansinspektionen om huruvida dessa styrelseledamöter ska ingå i bedömningen av styrelsens samlade kompetens. Finansinspektionen har sedan mars 2015 tillämpat principen att företaget inte måste lämna in någon egen bedömning av arbetstagarrepresentantens lämplighet som styrelseledamot, men ändå ombett företagen att på blankett 2.1 lämna vissa uppgifter om ledamotens kompetens. Som konstateras i avsnitt 3.2.2 har arbetstagarrepresentanter samma ansvar och lyder under samma bestämmelser som en ordinarie styrelseledamot. Det betyder enligt Finansinspektionens bedömning att de även ska ingå i företagets bedömning av styrelsens samlade kompetens.

På liknande sätt har diskussioner även förts om huruvida styrelsesuppleanter ska ingå i bedömningen av styrelsens samlade kompetens. I 3 kap. 2 § 5 LBF anges att styrelsen i sin helhet ska ha tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget. Frågan är här om styrelsen omfattar både ordinarie ledamöter och suppleanter eller om endast ordinarie ledamöter avses.

Som nämns ovan framgår det av förarbetena till lagbestämmelsen att det i enlighet med svensk lagstiftningstradition bör anges i varje enskilt fall om det är styrelsen eller den verkställande direktören som omfattas av respektive bestämmelse. Med styrelseledamot respektive verkställande direktör avses bara dessa personer, inte ersättare för dem, om det inte särskilt anges. Eftersom ersättare inte särskilt anges i 3 kap. 2 § 5 LBF bedömer Finansinspektionen att det endast är de ordinarie styrelseledamöterna som ska bedömas inom ramen för den samlade kompetensen.

3.3.4 *Avanmälan av styrelseledamöter*

I dag framgår det av 10 § Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning att företaget ska underrätta Finansinspektionen när antalet styrelseledamöter minskar. Den underrättelsen har saknat formkrav och företagen har därför informerat Finansinspektionen på lite olika sätt och med lite olika innehåll. Numera ställs det krav på att styrelsen i ett kreditinstitut i sin helhet ska ha tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget. Finansinspektionen föreslår därför att kreditinstitut som underrättar Finansinspektionen om att en styrelseledamot avgår, även intygar att företaget har utvärderat och bedömt styrelsens samlade kompetens med anledning av

bortfallet. Även i dessa fall kan Finansinspektionen vid behov begära in företagets bedömning av den samlade kompetensen.

4 Förslag till nya allmänna råd

Dagens allmänna råd om vad en ansökan om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse bör innehålla kommer att upphöra eftersom det så småningom kommer en genomförandeförordning som anger vad en sådan ansökan ska innehålla. Dessutom innehåller råden i dag inaktuella hänvisningar till bl.a. upphävda föreskrifter och vissa bestämmelser om filialetablering inom EES som numera täcks av filialförordningen²¹.

Finansinspektionen föreslår att de nya allmänna råden enbart ska handla om vad svenska kreditinstitut bör bifoga en ansökan om tillstånd att etablera filialer utanför EES och vad utländska kreditinstitut utanför EES bör bifoga en ansökan om tillstånd att etablera filial i Sverige. Utöver att de hänvisningar som finns till lagar och föreskrifter uppdateras föreslås inga ändringar i sak, utan de delar av de befintliga allmänna råden som berör detta tillämpningsområde i dag kommer i stort sett att överföras till de nya allmänna råden som de är. Vissa redaktionella ändringar har dock gjorts för att de nya allmänna råden ska likna andra nyligen utgivna råd.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Allmänt om konsekvensutredningen

Finansinspektionen är enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning skyldig att göra en konsekvensutredning innan nya föreskrifter och allmänna råd beslutas. Finansinspektionen redogör därför nedan för de konsekvenser som de nya föreskrifterna bedöms få för företagen, samhället, konsumenterna samt för Finansinspektionen.

En beskrivning av vad Finansinspektionen vill uppnå med de ändringar som föreslås, vilka alternativa lösningar som finns samt vilka effekter som skulle följa om ändringarna inte genomförs framgår av avsnitt 1.1–1.3. Vidare framgår de rättsliga förutsättningarna för att genomföra ändringarna ovan av avsnitt 1.4 och överväganden vad gäller ikraftträdandet av förslaget av avsnitt 1.7.

Av de avsnitt som nämns ovan står det klart att ändringarna är en direkt följd av pågående ändringar av regelverk från Eba och av lagändringar som skett till följd av EU-direktiv och förordningar. På detta sätt överensstämmer de

²¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 926/2014 av den 27 augusti 2014 om tekniska standarder för genomförande rörande standardformulär, mallar och anmälningsförfaranden vid utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU.

föreslagna ändringarna med de skyldigheter som följer av att Sverige är medlem i EU.

5.2 Konsekvenser för företagen

5.2.1 Berörda företag

De företag som omfattas av de föreslagna föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning är kreditinstitut (dvs. banker och kreditmarknadsföretag), betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar och konsumentkreditinstitut. Totalt finns det 123 kreditinstitut i dag, varav 40 är bankaktiebolag, 2 medlemsbanker, 47 sparbanker och 34 kreditmarknadsbolag. Vidare finns i dag 29 betalningsinstitut, 5 institut för elektroniska pengar samt 72 konsumentkreditinstitut, dvs. 106 företag som kommer att omfattas av de nya föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag.²²

Föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i vissa finansiella företag kommer även att omfatta bolåneinstitut, med andra ord företag som driver verksamhet som är tillståndspliktig enligt en ny lag (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter. I dagsläget bedömer Finansinspektionen att cirka tio företag som redan är verksamma på marknaden kommer att behöva söka tillstånd enligt den nya lagen. Det handlar främst om kreditförmedlare som redan i dag har tillstånd att driva verksamhet som konsumentkreditinstitut. Övriga konsekvenser för de företag som kommer att omfattas av tillståndsplikten i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter utvecklas närmare i remisspromemorian i det föreskriftsprojekt som hanterar de nya bolåneinstituten.²³

Storleken på och verksamheten hos de cirka 230 företag som omfattas av de nu föreslagna föreskriftsändringarna skiljer sig åt i hög grad. Bland kreditinstituten finns såväl de fyra svenska storbankerna²⁴, vars totala tillgångar utgör cirka 85 procent av samtliga bankers samlade tillgångar i Sverige, som små lokala sparbanker ute i landet. Flera av de mindre kreditinstituten har endast ett fåtal anställda, vilket även är fallet för många av de övriga institut som omfattas av de nuvarande föreskrifterna. Det är alltså stor skillnad mellan företagen som berörs av dessa regler.

5.2.2 Kostnader för företagen

Finansinspektionen bedömer att förslaget inte kommer att innebära några ökade kostnader för betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar och konsumentkreditinstitut. Dessa institut påverkas endast på så sätt att de inte längre delar föreskrifter med kreditinstituten samt att vissa språkliga och utseendemässiga ändringar kommer att ske i de bilagor som ska fyllas i vid

²² Från FI:s institutregister 20 december 2016.

²³ FI Dnr 15-9011.

²⁴ Nordea, SEB, Svenska Handelsbanken och Swedbank.

ägarprövningar, ägarledningsprövningar och ledningsprövningar. De kostnader som eventuellt skulle kunna uppstå motiveras i så fall av att företagen vid övergången till ändringarna behöver vänja sig vid de uppdaterade bilagornas utformning och struktur. Detta gäller i så fall även för kreditinstituten, som också får liknande uppdaterade bilagor att fylla i.

Bilagorna till de föreslagna föreskrifterna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut har även anpassats efter de mer detaljerade informationskrav som följer av kommande tekniska standarder, vilket gör att några frågor är nya eller mer detaljerade än i de nuvarande föreskrifterna. Syftet med dessa ändringar är att underlaget för ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning inte ska skilja sig åt mellan den prövning som görs vid auktorisationstillfället och den som görs vid löpande ändringar i ägar-, ägarlednings- eller ledningsstrukturen. Eftersom själva syftet med de ändringar som föreslås i bilagorna i övrigt är att förenkla och förtydliga frågorna för företagen ska den invänjning som eventuellt krävs förhoppningsvis innebära marginella kostnader.

Förslaget innebär inte några höjda anmälnings- eller ansökningsavgifter och bedöms inte heller leda till några materiella kostnader för de berörda företagen.

Det som eventuellt skulle kunna leda till ökade administrativa kostnader för kreditinstitut skulle vara kreditinstitutens skyldighet att bedöma styrelsens samlade kompetens vid varje förändring som sker i styrelsen. Om man antar att det tar ett företag i snitt tio arbetstimmar att initialt bedöma styrelsens samlade kompetens kan kostnaden för detta för kreditinstituten beräknas uppgå till cirka 13 000 kronor för ett företag (*10 timmar x 1 300 kronor*). Eftersom 123 kreditinstitut berörs av föreskrifterna uppskattas kostnaden för den initiala bedömningen till cirka 1 599 000 kronor (*123 företag x 13 000 kronor*).

Om man antar att samtliga kreditinstitut dessutom i genomsnitt byter ut en ledningsperson per år blir den totala kostnaden för samtliga kreditinstitut för den bedömningen cirka 159 900 kronor (*123 företag x 1 300 kronor*) per år. Sammanfattningsvis blir då den initiala kostnaden för företagen att göra detta 1 599 000 kronor och sedan 159 900 kronor per år framöver, givet dessa antaganden.

Företagen bör visserligen redan göra denna bedömning, på grund av Ebas riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befattningshavare. Dessutom har kravet på styrelsens samlade kompetens funnits i LBF sedan den 2 augusti 2014. Mot bakgrund av detta bör den beräkning som Finansinspektionen gjort ovan vara i överkant. Den tillfälliga blanketten 2.1 om bolagets bedömning av den samlade kompetensen, som de flesta företagen lämnat in vid varje ny ledningsprövning sedan mars 2015, kommer dessutom inte läggas till som en bestående bilaga till de nya föreskrifterna. Företagen ska därför inte längre använda både blankett 2.1 och den blankett som Eba har skickat med sina riktlinjer för lämplighetsbedömningar av ledamöter i ledningsorgan och ledande befatt-

ningshavare. Den administrativa bördan borde därför åtminstone inte öka med anledning av de föreslagna ändringarna.

Däremot förväntas Ebas kommande riktlinjer om lämplighetsbedömningar, som samtidigt upphäver de befintliga riktlinjerna, innehålla ett betydligt mer detaljerat formulär som bör användas som underlag för företagets bedömning av den samlade kompetensen. I stället för att parallellt med detta formulär skapa en egen blankett för företagets bedömning av den samlade kompetensen kommer Finansinspektionen att rekommendera företagen att använda sig av det formulär som Eba har utformat. Någon närmare analys av exakt hur tidskrävande det kommer att bli för företagen att följa de nya riktlinjerna är dock svår att göra, eftersom riktlinjerna inte är klara än.

När det gäller de alternativa regleringsmöjligheter som berörs ovan i avsnitt 1.3 bedömer Finansinspektionen att de inte skulle få mer positiva effekter för företagen, utan snarare tvärtom. Om det inte finns ett tydligt regelverk finns det risk för att företagen skulle behöva komplettera ansökan eller anmälan fler gånger, vilket skulle leda till längre handläggningstider hos Finansinspektionen.

5.2.3 *Konsekvenser för små företag*

De krav som finns på företagen i dag vad gäller ägare, ägarledningspersoner och ledningspersoner regleras i lag. Vid utformandet av de nya ägarprövningsregler som följde av genomförandet av förvärvsdirektivet bedömde regeringen att det inte fanns vare sig behov eller möjligheter att ta särskild hänsyn till små företag.²⁵ Finansinspektionen bedömer därför att det inte finns möjlighet att genom föreskrifterna göra särskilda undantag från lagkraven för mindre företag.

Enligt förslaget till nya föreskrifter om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning i kreditinstitut införs visserligen en uttrycklig bestämmelse om att företagen är skyldiga att bedöma den samlade kompetensen i styrelsen, men detta är något som de berörda företagen oavsett storlek redan bör göra sedan drygt två år tillbaka. De föreslagna föreskrifterna bygger fortfarande på samma lagkrav, och prövningen hos Finansinspektionen förväntas inte ändras.

Finansinspektionen bedömer att konsekvenserna av de föreslagna ändringarna varken blir större eller mindre för små företag än för andra företag. Samma beräkningar av kostnader som beskrivits ovan bör därför gälla, med reservation för att det för små företag kan bli något mer kostsamt eftersom summan blir större för de små företagen relativt sett.

²⁵ Se prop. 2008/09:155 s. 119.

5.2.4 *Konsekvenser för konkurrensförhållandena*

Som nämnts i avsnitt 5.2.2 innebär inte de föreslagna ändringarna i sig några större förändringar för de berörda företagen jämfört med de krav som ställs i de nuvarande föreskrifterna. Därför finns ingen anledning att anta att ändringarna kommer att påverka konkurrensförhållandena mellan företagen. Däremot kan eventuella kostnader, som nämnts ovan i avsnitt 5.2.2, av naturliga skäl relativt sett bli större för de små företagen än för de större. Men då det bara rör sig om ett fåtal timmars arbete per företag och år bör detta inte störa kostnadseffektivitetsförhållandena mellan stora och små nämnvärt. Eftersom kostnadsberäkningarna som redovisas i avsnitt 5.2.2 också bedöms ligga i överkant med tanke på att kreditinstituten redan i dag bedömer den samlade kompetensen i sina styrelser gör Finansinspektionen den sammanlagda bedömningen att förslaget inte nämnvärt kommer att förändra eller begränsa företagets förmåga att konkurrera.

5.3 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Syftet med förslaget är att tydliggöra de bestämmelser som finns i dag och att genomföra de förändringar som krävs enligt lag samt enligt kommande riktlinjer och föreslagna tekniska standarder från Eba och kommissionen. Konsekvenserna av dessa ändringar för konsumenterna är obefintliga eftersom reglerna om ägar-, ägarlednings- och ledningsprövning endast berör vissa finansiella företag och deras information till tillsynsmyndigheten. Ändringarna förväntas inte heller i övrigt få några konsekvenser för samhället.

5.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Förslaget kommer sannolikt att påverka Finansinspektionens arbete på flera sätt. Arbetet kommer att bli mer effektivt genom att företagen, i större utsträckning än tidigare, kommer att lämna korrekta uppgifter redan när de lämnar sin ansökan eller anmälan. Det kommer i sin tur innebära att handläggningen blir enklare och inte tar lika lång tid. I de fall Finansinspektionen bedömer att företagen måste lämna in sin bedömning av styrelsens samlade kompetens kommer det dock att innebära mer arbete för Finansinspektionen när dessa underlag ska granskas och bedömas.

Med tanke på de små effekter som ändringarna förväntas få för de berörda företagen bedömer Finansinspektionen att det inte finns något behov av några särskilda informationsinsatser i form av exempelvis FI-forum eller liknande.